

ST. OLAV

Sommeren 1990

*Yr av Kristi ljuve ange,
i sin kjærleik Kristi fange,
lyfte han i dagar lange
folket upp i bøner mange
til den Gud han hadde kjær.*

Fra sekvensen til olsokmessen

Innholdsfortegnelse:

4	Martyrer uten blodsutgydelse	<i>Baby Johannessen</i>
7	De gamle sovjetiske kvinnene – en kjent folkegruppe	<i>Fra «Amnesty Nytt»</i>
7	Norges driftigste pensjonist?	
8	Teresa av Avila – bønnens pedagogikk	<i>Marit Flagestad</i>
13	Musikk til liturgisk bruk	<i>Georg Martin How</i>
14	Min barndoms kirke	<i>Randi Krohn</i>
15	Bispekonferansen: Nok å ta fatt på!	
16	Medjugorje – sterkt møte med troen	<i>Cecilia Wahl</i>
18	Ingen lykkelige barn!	<i>Fra «Nationen»</i>
19	Mens ny-religiøsitet blomstrer – sover kirkene?	<i>Fra NRKs P2</i>
21	Kulturpris til Asbjørn Aarnes	<i>Fra «Aftenposten»</i>
24	Blikk på tiden	

OLIV

Fotball - med og uten smil

Fotballen er, som bekjent, rund, men den har så avgjort også sine sider. Her skal vi se på to av dem, én litt humoristisk og én ganske skitten en - den siste først. Og med skitten mener vi ikke den vildtslående tribunevold som særlig engelske fotballfans har stått for de siste årene. Den er skremmende velkjent. Nei, her dreier det seg om noe som er, om ikke "closer to home", så dog "closer to Rome". Kanskje ikke så rart, det er jo der og andre steder i Italia ballen har rullet som heftigst i det siste.

Det skitne har med forspillet til fotball-VM å gjøre. I sin iver etter å gi fotballturister og andre pilegrimer det best mulige inntrykk av den evige stad, besluttet Romas myndigheter å rydde og ordne her og der før avspark. I seg selv fortjenstfullt nok, det var bare den lille hake ved det at opprydningen også omfattet tiggere og hjemløse og lignende uønskede individer aom midlertidig skulle ut over sidelinjen. Politiet skulle stå for det hele - hva har man ellers ordenspoliti for?

Til hjelp i denne barmhjertighetsaksjon for å redde byens ansikt, henvendte politiet seg - av alle! - til Caritas, den katolske kirkes hjelpeorganisasjon. Og fikk selvsagt svar på tiltale. "Dette lukter av fascisme!" kom det bryskt fra Caritaslederen, monsignore Luigi Di Liego. "Å skape inntrykk av at Roma er en by uten problemer, er et knep vi kjenner fra den tid fascistene huserte her i byen." Og siden han først hadde ordet, benyttet den opprørte monsignore anledningen til et krasst angrep på byens myndigheter som hittil har ignorert fullstendig en rapport fra Caritas med foruroligende fakta om byens boligforhold.

Det er den katolske ukeavisen *Catholic Herald* som nylig formidlet dette lille kapitel nyere romersk sosialhistorie. Som forøvrig minner oss om lignende foreteelser i Moskva før OL i 1980. Da ble uønskede eksistenser flyttet ut av byen: gateproletariatet, som offisielt ikke eksisterte under kommunismen, ble utvist til provinsen; et lag brysomme dissidenter fikk slå mynt og krone mellom Gulag og utlendighet.

Hvor det ble av smilet vi antydte innledningsvis? Det kommer - og også her er det *Catholic Herald* som formidler de nødvendige fakta. På høyt og pålidelig Vatikanhold vedgikk man i midten av juni, på forespørsel fra pressen, ganske åpenhertig at arbeidsinnsatsen ved Den Hellige Stols forskjellige administrative organer var "noe ned-satt", og man la ikke skjul på grunnen: De geistlige herrer så på fotball-VM.

Det er dem vel unt! Men tør man håpe på at denne uvanlige vatikanske åpenhet overfor pressen kan utvides til å gjelde også i mer presserende kirkelige anliggender enn fotball og geistlig TV-titting?

Blant dem som medga at de "nok skulle holde øye med" ballen på skjermen, var også kardinal Pietro Palazzini, tidligere prefekt for Kongregasjonen for saligkåringer. Han håpet - selvsagt - at "det beste laget vinner, og så meget desto bedre om det skulle vise seg å være Italia."

I skrivende stund er Italia klar for kvartfinalen. På tide å uteske nåværende saligkåringprefekts holdning til fotball?

Minner uhyggelig om Nazi-tiden!

I en kommentar fra Vatikanet til den nye britiske loven som tillater forskning på fostre opptil 14 dager etter befruktningen, heter det bl.a. at loven «minner dramatisk om Nazi-tiden»: I dag har «embryoet erstattet jøder, eldre og handikappede» som ble forfulgt av Hitler og hans håndlangere før og under 2. verdenskrig. Samtidig med embryoloven bekreftet Underhuset gjeldende lov som tillater abort av

«skadede fostre» inntil 24. svangerskapsuke.

Kardinal Hume sier at biskopene i England og Wales er «rystet» over embryoloven. Et samfunn som tillater en slik lov, kan ikke lenger kalle seg et kristent samfunn; man skal ha respekt for loven, men det er også klart at «mangt kan være legalt uten dermed å være moralsk,» sier kardinalen. CATHOLIC HERALD

Falske ideer om nasjonale ulikheter Etniske konflikter vil kunne bli det største menneskerettighets-problemet i Europa i årene som kommer, skriver Arbeiderbladet. Og siterer Tsjekkoslovakias utenriksminister Jiri Dienstbier (som i fjor skuffet kull ved jernbanen som straff for oppset-sighet mot det daværende regimet):

«Så lenge jødiske kirkegårder overalt i Europa blir vandalisert, så lenge sigøynere

4 I Ungarn (1): Martyrer uten blodsutgydelse

Det lysner i øst. Dørene åpnes til land vi ikke tidligere har hatt et nært forhold til. Vi får innblikk i den skjebne som våre katolske trosfeller har vært underlagt. Gjennom en serie på tre intervjuer vil *Baby Johannessen*, redaksjonssekretær i "skoleforum", la leserne få del i de tanker ungarske katolikker nå gjør seg om sin skjebne og den katolske kirkens fremtid, både innenfor geistlighet og blant legfolk.

Da jeg satt i det lille kapellet i Buda og ventet på jesuittenes provinsial i Ungarn, pater Imre Morlin, tordnet og lynte det utenfor. Det følte som om ruskeværet skyllet bort det gamle kommunistregimet for meg. Nå var Kristi tid igjen kommet til dette landet. Lidelsene har vært store for mange katolikker, og ikke minst fikk jesuittene kjenne kommunistregimets forføyninger.

Vår samtale fant sted i jesuittenes hjem for "pensjonerte" prester. Alle prestene hadde i likhet med provinsialen vært forvist fra sin preste-gjerming i mange år. De hadde livberget seg som arbeidere, det være seg som murer, gartner, håndverker, løsarbeider, altmuligmann, tekniker osv. Noen av dem hadde sittet i fengsel i perioder. Det gjaldt også provinsialen. Han omtalte seg forøvrig som "pensjonert arbeider fra den kommunistiske stat".

Jesuitterordenens 75 prester i Ungarn er alle høyt oppe i årene. Bare 25 av dem er under 70 år, og derav igjen er bare 18 under 50 år. Men alle arbeider fortsatt som prester og hører skriftemål. For tiden

har ordenen mange noviser. Ordenen ble offisielt antatt igjen av myndighetene den 8. desember 1989. Da hadde pater Morlin vært utnevnt til provinsial i all hemmelighet for Ungarn-provinsen av ordensgeneralen siden 1984.

Pater Morlin viste seg å være en meget beskjeden mann. Ikke alle journalistens provoserende (og iblant tankeløse) spørsmål ble besvart og er heller ikke tatt med her. Innledningsvis fortalte provinsialen om det som skjedde under kommunistregimet.

- Vi ble sendt bort. Alle husene våre ble tatt. Vårt sentrum i Maria utca, som vi nå har fått tilbake i for-fallen stand, ble konfiskert. Der holdt også redaksjonen for bladet "Missio" til og Mariakongregasjonen, foruten vi prester. Da politiet kom, fikk vi 10 minutter på oss til å pakke. Politibilen sto utenfor og ventet. Vi ble internert og senere ble noen av oss fengslet. Våre to store gymnaser ble fratatt oss.

- Bare tre ordener fikk bli under kommunistregimet, det var fransiskanerne, piaristene og benediktiner-

ne og en søsterkongreasjon. Patrene hadde gymnas for guttene og søstrene for jentene.

- Biskopene avhjalp nøden for noen av de forviste ordensprestene ved å ta dem inn i bispedømmene, mens andre måtte ut i arbeid som best de kunne finne det. Vi ble ikke holdt fengslet i lange tider av gangen. Kommunistene passet på så de ikke skapte martyrer.

- Men det finnes også martyrer uten blod! Det martyriet har mange gitt. Ordensprestene ble skjøvet ut av det gode selskap.

Fikk dere lese messen?

- I hemmelighet gjorde vi det - hjemme eller i noen kirker.

Var prestestudiene forbudt?

- Vi underviste på landet i all hemmelighet. Vi var så heldige å få tilhold i et hus som hadde tilhørt en menighet som var så liten at kommunistene ikke brydde seg om å ta det. Det var en Guds gave til oss. For det var der vi kunne ta de unge inn i novisiat.

Hadde de unge prestestudentene fått en katolsk oppdragelse utenom skoleverket de hadde vært igjen-nom?

- De kom og kommer fra katolske familier.

Kunne katolske legfolk praktisere sin tro under kommunistregimet?

- Det ble lagt merke til hvem som gikk i kirken. Ved opptagelse ved universitetene eller ved søknader til høyere stillinger ble kirkegjengerne skjøvet til side. Den som ville nå frem under kommunistregimet,

blir tvunget ut i samfunnets periferi, så lenge vietnamesiske fremmedarbeidere blir jaget i de tsjekkosllovakiske gater, så lenge nasjonale minoriteter blir undertrykt, så lenge vi setter våre egne interesser over andres, så lenge vi blir jaget av falske ideer om nasjonale ulikheter, bør vår oppmerksomhet omkring menneskerettigheter generelt – og især individuelle overgrep – aldri sviktes.»

Bort med basene!

Katolikkene på Filippinene har meldt seg i debatten om USAs militærbasener i landet. Konferanser, seminarer og demonstrasjoner arrangert av enkeltmennesker og grupper krever øyeblikkelig opphevelse av alle avtaler som gir USA rett til å opprettholde Subic Bay-basen ved Manila og den store flyplassen på Luzon, den største av de filippinske øyer.

Det er landets senat som avgjør om kontraktene som sikrer amerikansk militært nærvær, skal opprettholdes. Sterke krefter motarbeider basene, men det er også frykt for at krav om nedleggelse av basene skal utløse økonomiske sanksjoner fra USAs side. CATHOLIC HERALD

måtte gå inn i partiet og vende kirken ryggen.

Hvorledes var det med oppdragelsen av de unge katolikker i troen?

- Det avhang helt og holdent av foreldrene. Men det var ikke så lett å oppdra barna, når både far og mor måtte arbeide. Vi må se det i øynene at det nå er færre som praktiserer sin katolske tro. Bare 1 til 2 prosent av katolikkene besøker messen om søndagen. Ungdommen er demoralisert, ikke minst fordi foreldregenerasjonen ikke fikk religionsundervisning.

- Når de unge katolikkene kommer for å bli viet i kirken, må man undersøke om de er døpt og først døpe dem. Eller man må undersøke om de var ekskommunisert av kirken. Den ungdom som kirken fikk oppdra, står sterkere moralsk. Derfor vil staten nå ha religionsundervisningen inn i skolen igjen, som valgfritt fag.

- Når det gjelder våre egne skoler, mener våre gamle elever at vi skal åpne dem igjen, for skolebygningene finnes. Det er ikke så lett å gjennomføre, med så mange prester, dvs. lærere, over 70 år. Vi hadde da måttet ansette fagfolk, det har vi ikke råd til nå.

Hvor er alle kommunistene blitt av?

- De er forsvunnet, sier provinsialen med et smil. - Mange av dem søker til kirken, delvis for å bruke kristendommen, fordi den i dag kan gi dem fordeler. De bruker kristendommen som et instrument for å komme videre. Det er uærlig, men menneskene er nå engang slik. Vi

Pater Imre Morlin SJ, jesuittenes provinsial i Ungarn, fremsto som en meget beskjeden mann. Men bak beskjedenheten lå en dyp erfaring i de lidelser jesuittene måtte gjennomgå under det tidligere kommunistregimet. (Foto: Baby Johannessen).

Biskop demonstrerer for fred

Biskop Peter Kwasi Sarpong, talsmann for den ghanesiske bispekonferanse, deltok nylig sammen med hundre representanter for ulike freds- og miljøgrupper i et protestmøte i München mot våpeneksport og miljøskader. Kritikken rettet seg først og fremst mot den økologiske og økonomiske rovdriften på u-landene, men man rettet også søkelyset på den store vest-tyske våpeneksporten til den tredje verden.

KATHPRESS

Bedre for kirkene i Sovjet

Etter mange måneders forsinkelse har det politiske apparatet i Moskva fremmet forslag til ny lov om vern av den enkeltes rett til fri religionsutøvelse. I hovedtrekk er forslaget det samme som det fra februar i fjor, men en rekke detaljer er forsterket eller utdypet som følge av diskusjonen som har foregått bak lukkede dører. Noen åpen debatt om lovendringene har det ikke vært.

De viktigste endringene består i at kirker og livssynsorganisasjoner sikres legale rettigheter. Det blir adgang til privat eller kirkedrevet skole, man får eie eiendommer til religiøs bruk, og man får utgi religiøs musikk og litteratur. Det blir videre samme skatteregler for ansatte i kirker og kirkelige organisasjoner som for andre sovjetborgere samt at alle får tilgang til de samme sosiale goder og sikkerhetsnett.

NØP

6

har en vits her i Ungarn som sier at nå er det så mange tidligere piarist-elever som står frem (altså elever av de tillatte katolske skoler) at disse skolene umulig kan ha utdannet dem.

Deltar kirken som sådan i den nye demokratiseringen i Ungarn, eller er det enkeltkatolikker som er med?

- Kristendommen er alltid demokratisk, ikke politisk, men mentalt, gjennom skriftestolen. For oss er det en selvfølge å ha tillitt til andre mennesker. Under kommunismen manglet initiativet nedenfra i samfunnet - alt kom som ordre ovenfra. Dette endres ikke fra én dag til en annen. Det trenger tid - psykologisk. På den annen side vet ikke de unge i dag hva Rakositiden innebar, når det ringte på døren og der sto politiet...

- La oss ikke bare snakke om Ungarn i denne forbindelse. Vi står overfor en ny historisk epoke for hele verden og ikke minst en nyevangelisering av Europa.

Til det trengs det vel religionsundervisning?

- Jeg viser til hva pave Johannes Paul II har sagt om religionsundervisningen. Vi lærer nok ikke nok om livet slik disiplene levet det, gjennom den personlige kontakten med Jesus Kristus, og slik Jeanne d'Arc sa det. Jeg blir minnet om Jeanne d'Arc da hun sto foran sine dommere, som var prester og teologer, og hun skulle gi dem svaret på hva kristendom er, og hun svarte; "Jeg tror det er Jesus Kristus". Jeg slutter meg til det.

- Religionsundervisningen skal stile mot dette. Har man som katolikk dette personlige forhold, vil man aldri forlate kirken. For oss jesuitter er det ikke noe problem. En katolsk praksis uten dette personlige Kristus-forhold er hokus-pokus.

- Et barn fra et ateistisk hjem kan godt bli god i teologi, men hva med troen? spør pater Morlin. - Religionsundervisning er ikke å gi videre teologien, men å fremme kontakt med personen Jesus Kristus. Å være kristen er ikke at jeg ber mye eller alltid sitter i kirken eller gir mye penger til kirken eller deltar i katolske foreninger. Å være kristen er forholdet til en konkret person, det er Vår Herre, Jesus Kristus.

Mener ikke alle prester dette?

Provinsialen ser på intervjueren med overbærenhet - vet man ikke bedre enn som så?

- Jeg deltok i noen Ignatius-samtaler i vesten, sier Pater Morlin. - Jeg føler meg underlegen i forhold til de lærde teologene som snakket. Men jeg våget meg da frem på til slutt og fortalte at når vi kommer i vanskelige situasjoner, blir kastet i fengsel for eksempel, for vår prestegjernings skyld, da hjelper ikke

teologi, psykologi og pedagogikk oss stort. Da er det bare ett som hjelper oss: den personlige kontakt med Jesus Kristus og hans kjærlighet. Da svarte teologene: "Ja, De har rett", men så snakket de videre ut fra sitt lærde ståsted.

Til slutt, pater Morlin, hvordan er det med Det 2. Vatikankonsils bestemmelser - har de nådd frem til kirken i Ungarn?

- Meget senere enn de fleste andre steder. Biskopene fikk dokumentene oversatt til ungarsk, også de pavelige encyklikaer og foredrag. Langsomt er prestene blitt mentalt forberedt på endringene som har skjedd i den universelle kirke. Jeg for min del er for de endringer som skjedde i kirken i og med Det 2. Vatikankonsil, sier jesuittenes provinsial i Ungarn, pater Imre Morlin.

Vår samtale var over. Jeg ble invitert til å spise middag med de pensjonerte prestene - et meget enkelt måltid. Ordenen har dårlig råd i Ungarn. For en verdensvant norsk journalist var det en opplevelse i ydmykhet. Og utenfor hadde tordenværet gitt seg. Deo gratias.

Pavens anliggende for bønnens apostolat i august:

At prestene må bli istand til i sine daglige vanskeligheter å fornye den Guds nåde de mottok ved sin ordinasjon.

Beholder konfiskert kirkegods?

Den katolske kirke i Tsjekkoslovakia har kommet med skarp kritikk etter at det tsjekkosllovakiske parlamentet gikk mot en lov som innebærer tilbakeføring av konfiskert kirkegods. «Vi ser denne avgjørelsen som en bekreftelse på uretten av 1950 og den urettmessige forfølgelse og undertrykkelse av Kirken i de siste 42 år,» heter det i en erklæring fra bispekonferan-

sen og de tsjekkosllovakiske ordenslederes konferanse.

I 1950 ble alle klosterfolk arrestert og klostrene konfiskert, og Kirken har i det siste stått på for å få tilbake 96 bygninger slik at man kunne åpne novisiater og studiehus for kvinnelige og mannlige ordenskandidater og et presteseminar i Mähren.

KNA

Klare ord om anti-semittisme

Alle kristne må ta til motmæle mot anti-semittisme, oppfordrer de engelske søstre fra kongregasjonen «Vår frue av Sion». I en uttalelse sier søstrene at skjendingen av jødiske graver i England og Frankrike nylig er dypt foruroligende, og at ordenen vil gå aktivt inn for å vise kirken som brobygger mellom kristne og jøder. Søstrene viser til at paven gjentatte ganger har fordømt anti-semittisme som syndig.

CATHOLIC HERALD

De gamle sovjetiske kvinnene: En kjent folkegruppe

7

“Det var de som holdt landet oppe gjennom etterkrigstiden, da det omtrent ikke fantes menn i arbeidsdyktig alder igjen.” Skriver Kjell Olaf Jensen om denne “folkegruppen”: “En hel befolkning av kvinner som bokstavelig talt bar Sovjetunionen på sin egen rygg; man møter dem i etterkrigstidens litteratur også.

Vi traff noen av dem i kirkene i Zagorsk. Én lurte på om vi hadde egen guide; hvis ikke, ville hun vise oss rundt. Én lurte på hvor vi kom fra. Norge hadde hun aldri hørt om; men var det bedre hos oss enn hos dem? Hadde vi butikker? Var det varer i butikkene? Hos dem var det ihvertfall ikke krig; og så lenge det ikke var krig, kunne man tåle alt, da gikk det an å overleve.

Hun så ut som hun kunne være 70-75 år. Hun var 51 og hadde ikke en tann i munnen. Inntil den første Folkekongressen i juni 1989 fikk Sovjetunionens pensjonister tolv rubler i måneden - såvidt nok til grøt, av og til brød. Folk så gjen-

nom fingrene med at pensjonistene aldri hadde råd til å betale husleie. I juni 1989 ble pensjonene hevet til

70 rubler - og antallet tiggere på gaten sank drastisk...”

Amnesty Nytt

Norges driftigste pensjonist?

Hundrevis, kanskje tusen adoptivbarn, et studenthjem og nå sist et eget barnehjem, har hun samlet inn penger til. “Man må være om seg for å få noe i seg og på seg!” Med dette som livsfilosofi møter den 88-årige energibunt Torhild Eide hver ny dag.

Men ikke til egen vinning. Norges driftigste pensjonist benytter nemlig enhver anledning til å fremskaffe midler som hun videreforsender til

driften av sitt eget barnehjem i India, leser vi i bladet “Vi over 60”.

Det tok 14 år å realisere barnehjemmet, som har kostet ca. en halv million kroner. En sum Torhild Eide alene har skaffet til veie ved hjelp av utrolig pågangsmot og oppfinnsomhet. Resultatet av en ukuelig vilje til å hjelpe de hun selv kaller “de fattigste av de fattige”: barna i India.

“Hvert minutt som nyttes riktig, hver lille skilling som tjenes - og spares - omsetter jeg i en mett liten mage, tak over hodet, og best av alt: skolering. For oss her hjemme en

selvfølge. I India et privilegium. Muligheten til å snyte gaten for nok et rennesteibarn.”

Torhild Eide vil imidlertid ikke ta æren for dette alene. Like mye er det søsteren Elnas fortjeneste. For snart femti år siden dro hun til India for å lære barn å skrive og lese... Selv i dag, i en alder av 86 år er Elna fortsatt daglig leder av en misjonsstasjon øst for Bombay. Nå, fem barnehjem, seksten kirker og tyve brønner senere, er det intet som tyder på at søskenparet gir seg med det.

Når målestokken er penger

Når hørte vi sist om et nyetablert par som er lykkelig med lite fordi de har hverandre? spør Kari Gåsvatn i en artikkel med overskriften «Et folk av fattige?» Man kan få inntrykk av at det er om å gjøre å trekke frem eksempler på at folk har det riktig elendig, skriver hun, – «og målestokken som brukes, det er penger!»

Kan det tenkes at det er andre problemer enn pengene som gjør at mange – ikke minst barnefamilier – opplever sin hverdag som vanskelig? «Hva har skjedd med samfunnet vårt når dette som skal være den mest gavende epoken i livet, framstilles som en jammerdal, – og er økt kjøpekraft svaret på problemene?

Mangelvare for norske barn er nok

heller kontakt, trygghet og samvær, skriver Gåsvatn, og siterer prisvinneren i konkurransen «Skriv om ditt liv» Oddbjørg Karlsaune, bondekone fra Trøndelag, som forteller om «etableringsfasen» i sitt ekteskap: Som nygift hadde de to bare et kjøkkenloft de kunne kalle sitt, men «de hadde det så godt sammen at alt annet ble bagateller.» Fra Nationen

8 Marit Flagestad: Teresa av Avila - bønnens pedagog

“Bekvemmelighet og bønn kan ikke forenes!” Ordene stammer fra *Teresa av Avila* (1515 - 1585) og er typisk for denne store mystiker som i 1970 - som den første kvinne - ble opphøyet til kirkelærer, doctor ecclesiae, og da nettopp i mystikk. “For,” som Marit Flagestad, magister i kirkehistorie, skriver i denne artikkelen, “samtidig som hun levde i evigheten gjennom sitt bønneforhold til Gud, hadde hun praktiske evner av stort format, var en dyktig organisator og administrator og litt av et finansgeni.” Men det er Teresa som lærer i bønn, som veileder på “fullkommenhetens vei”, hun viser oss i denne artikkelen.

Både Teresa og artikkelforfatteren er forøvrig aktuelle på St. Olav Forlag til høsten - da kommer en bok med et utvalg betraktninger fra Teresas skrifter, oversatt fra engelsk av Marit Flagestad.

Den hellige Teresa av Jesus er en av kristenhetens store mystikere. I 1970 ble hun opphøyet til kirkelærer i mystikk av paven. Samtidig som hun levde i evigheten gjennom sitt bønneforhold til Gud, hadde hun bena på jorden. Hun hadde praktiske evner av stort format, var en dyktig organisator og adminis-

Teresa av Avila som klosterbygger i ekstatisk tilstand, med murerslev og lodd, i Claire Brétechers strek.

trator og litt av et finansgeni. Hennes kall og oppgave var på den ene siden å leve i bønn og kontemplasjon, på den andre siden å grunnlegge 18 kloster og skrive bøker. Gjennom klostrene og bøkene ga hun videre den kunnskap og visdom som var blitt henne til del gjennom hennes liv med Gud. Hun sparte seg aldri når det gjaldt å lede andre sjeler inn på bønnens vei og vise dem denne veien helt frem til målet.

All bønn til Gud kalles mystikk fordi Gud selv er et mysterium. Men vanligvis blir ordet brukt bare i forbindelse med den bønn hvor Guds virke i sjelen er merkbart, den bønn som kalles kontemplativ. For Teresa var det en selvfølge at bønnen skulle orienteres i retning av mystikk i denne forstand. Det kan og bør skje en utvikling av bønnelivet slik at sjelen etterhvert kommer nærmere og nærmere Gud. Han gir

sine nådegaver, og kan gi kontemplasjonens gave hvis og når han vil. Målet er sjelens forening med Gud.

Terasas bønn var sentrert om Kristus. Gjennom erfaring kom hun frem til at Jesus Kristus i sin menneskelige natur er selve grunnlaget for en kristens bønneforhold til Gud. Hun sier at bønn er fortrolig samvær med en som elsker oss og som vi elsker igjen. Man kan tale med sin elskede om alt som ligger en på hjerte. Som ingen annen er Jesus rede til å komme oss i møte. Han svikter aldri. Ord spiller stadig mindre rolle under disse samværene.

Alle Teresas bøker handler mer eller mindre om bønn, men særlig tre av hennes hovedverker. “Boken om mitt liv” skildrer hennes egen religiøse utvikling. Hun kaller den “en bok om Herrens nådegjerninger”. Men kap. 11-21 er en traktat

Gjensyn med «Rerum novarum»

Pave Johannes Paul II vil bidra personlig ved feiringen i forbindelse med 100-årsmerkingen i Roma i mai neste år for encyklikaen «Rerum novarum» – et skjellsettende dokument for Kirkens sosiallære. Meldingen om dette kom i et kommuniké nylig til verdens bispekonferanser der det bl.a. heter at alle bispedømmer straks bør begynne «å forberede seg til dette jubileet».

CATHOLIC HERALD

Patriark Teocist tilbake i embetet

I begynnelsen av april ble patriark Teocist gjeninnsatt i sitt embete – Teocist trådte tilbake som overhode for den rumenske ortodokse kirke i forbindelse med Nicolae Ceausescus fall ved årsskiftet. Hans tilbaketrekkning ble dengang tolket som et første tegn på et kritisk oppgjør fra den ortodokse kirkes side med sin holdning under diktatorens styre.

Mange «offentlige» personer har pro-

testert mot gjeninnsettelsen som de ser som et foruroligende tegn på manglende vilje til «moralisk renselse av den ortodokse kirke». Og teologistudentene i Bucurest har med 264 mot 10 stemmer vedtatt en erklæring der det bl.a. heter at gjeninnsettelsen av Teocist ikke løser lederkrisen innen kirken, og at den snarere svekker enn styrker viljen til åndelig fornyelse. Religionsminister Nicolae Stoicescu derimot forsvarer gjeninnsettelsen med at Teocist nå har gjort bot i flere måneder.

Herder Korrespondenz

kk

9

om bønn. Denne delen ligger på et mer alment plan enn resten av boken. Hennes egne erfaringer blir bare trukket frem i den utsterkning de er almengyldige og kan være til hjelp for andre. Hun beskriver bønnens utvikling gjennom flere stadier frem til kontemplasjon.

Da selvbiografien ble ferdig i sin endelige redaksjon i 1565, var neste bok allerede i emning. Hun levde nå i sitt første reformkloster, St. Josefsklosteret i Avila, som hun grunnla i 1562. Her skulle man følge den opprinnelige karmelittregelen fra 1248. Det innebar et liv i stor enkelhet. Bønnen var nonnens første og egentlige oppgave. Det var viktig å ha stillhet og streng klausur.

Fullkommenhetens vei

Teresa var priorinne, og det ble hennes oppgave å undervise. Helt fra begynnelsen hadde hun mange noviser som skulle ledes fremover på bønnens vei i Karmels ånd. Søstrene ba henne snart om å skrive ned det hun hadde sagt når hun underviste dem. Første utkastet til denne boken var ferdig i 1566, og fra 1569 sirkulerte håndskrevne kopier i reformklostrene. Senere ble den trykt i diverse redaksjoner. Som rimelig kan være, ble den kalt «Fullkommenhetens vei».

I 1577, da Teresa var 62 år, skrev hun den boken som regnes som hennes hovedverk. Provinsialen og skriftefaren befalte henne å skrive på nytt om sine åndelige erfaringer. Det ble en utførlig beskrivelse av bønnens vei, og fremstillingen er mer systematisk og klar enn i de foregående bøkene. Hun er kommet

Teresa fremstilt som forfatter, inspirert av Den Hellige Ånd. Kobberstikk fra 1614. Bibliothèque Nationale, Paris.

frem til modenhet, og hennes tanker er avklart. «Den indre borgen» er tittelen på boken, og den er et av mystikkens mesterverker. For å få utbytte av lesningen bør man nok ha forkunnskaper og åndelig erfaring.

I «Fullkommenhetens vei» får man innblikk i hennes undervisningsmåte. Man kan gå ut fra at hun hadde lagt frem stoffet omtrent slik det er gjengitt, for den muntlige formen er bevart. Boken er ikke videre systematisk i oppbyggingen, og ofte kommer hun med digresjoner. Men når man tar et overblikk over hva hun har fått med, finner man at hun har gitt en grundig orientering om sitt emne. Det er en innføring i bønn for nybegynnere, man kan si en lærebok i bønn. (Når ikke noe annet nevnes, er Teresa-sitatene i det følgende tatt herfra.)

Fremstillingen er variert. Hun forklarer det vanskelige stoffet ved billedbruk og eksempler. Det er sine søstre hun henvender seg til. Men plutselig slår hun om og taler til vår Herre istedet. Med andre ord, hun føyer inn en bønn midt i sine utlegninger. Det elementære behandler hun grundig. Om kontemplasjon taler hun lite, men henviser til det hun har sagt i «Boken om mitt liv».

Teresa mener at all bønn skal være indre bønn. Det beror ikke på om man uttaler ord eller ikke. Hvis man ber muntlige bønner og har oppmerksomheten rettet mot Gud, da forener man muntlig bønn med indre bønn. Alle skal og må be faste bønner, ihvertfall Fadervår og Hill deg, Maria. Men det er noen som ikke kan samle og konsentrere tankene til stille bønn og betraktning. Disse må ha undervisning for å lære hvordan muntlig bønn skal praktiseres for å være virkelig bønn. Vi overlater ordet til Teresa: «Først og fremst må dere forstå hva dere sier i deres bønner. Når jeg leser trosbekjennelsen og sier jeg tror, synes det meg rimelig at jeg vet og forstår hva det er jeg tror. Likeså når jeg ber Fadervår. Som et bevis på kjærlighet bør jeg vite hvem som er vår Far, og hvem han er, den lærer og mester som lærte oss denne bønningen.» (Kap. 24,2)

Hun anbefaler dem å be i ensomhet slik vår Herre selv praktiserte, og i sin ensomhet søke selskap med ham. Hun fortsetter: «Hvor skulle dere finne bedre selskap enn den lærer som lærte dere den bønningen dere nå er iferd med å be? Tenk dere at han står ved deres side. Han

Litauens biskoper appellerer til Vestens demokrati

De litauiske biskoper kritiserte nylig USA og de vest-europeiske stater for manglende støtte til Litauens uavhengighetsbestrebelse. I et brev til president Bush skriver formannen i den litauiske bispekonferanse, biskop Antanas Vaicius, at det litauiske folk er «meget skuffet» over USAs beslutning om ikke å iverksette

økonomiske sanksjoner mot Sovjetunionen «til tross for at Sovjet fortsatt øver vold mot Litauens fredelige, demokratisk valgte regjering».

Biskop Vaicius tilbakeviser frykten for at vestlige sanksjoner kunne gjøre Gorbatsjov til offer for stalinistiske krefter. «Det stalinistiske spøkelset» blir tvert imot brukt for «å lamme Vesten i spørsmålet om Litauens selvstendighet», hevder han.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Diskriminering og rasisme øker i EF. Diskriminering og rasisme er et stadig økende problem i Europa, kom det frem på møtet som Kirkenes Verdensråds (KV) Program for bekjempelse av rasisme (PCR) nylig avholdt nær Paris.

Årsaken til denne tendensen er ikke utelukkende den sosiale og politiske utviklingen øst og vest i Europa, men er også en følge av de forandringer som nå finner sted i Europa som følge av forberede

10

underviser dere med kjærlighet og ydmykhet. Dere burde aldri forsømme å søke selskap med så god en venn.» (Kap. 26,1)

Det er vanskelig å være nybegynner på bønnens vei. For det første har man ingen erfaring for at man får noe igjen, at Gud gir nåde og velsignelse til dem som ber. Dessuten er det svært anstrengende å holde tankene konsentrert når man er vant til å la dem flakke. Man må venne seg til å overse det som skjer omkring en. Man må søke stillhet og være mest mulig alene.

Indre samling

Teresa minner om den hellige Augustin, som søkte Gud på mange forskjellige steder, og til slutt fant ham inne i seg selv. Det er viktig for nybegynneren å bli klar over denne sannhet. Det han må gjøre for å finne Gud, er å søke ensomhet og se inn i seg selv. Det er denne veien Teresa anbefaler, og hun beskriver den slik: «Sjelen samler alle sine evner og går inn i seg selv for å være sammen med Gud. Dette kalles en indre samling. I sitt indre kan man meditere over pasjonshistorien. Eller man kan se Sønnen med sitt indre blikk og ofre ham til hans Far uten å trette sin tanke med å søke ham på Golgata, i oljehagen eller ved marterpælen. Man lukker seg inne i sin sjels lille himmel hvor himmelens og jordens skaper bor. Man venner seg til at man ikke ser seg omkring, og at man ikke oppholder seg et sted hvor de ytre sanser blir påvirket. De som er istand til dette, kan være overbevist om at de følger en sikker vei. De kommer snart til å få drikke av van-

net fra kilden, for de kan reise langt på kort tid.» (Kap. 28,4)

Mange trenger tanker utenfra for å komme igang med meditasjonen. Teresa forteller at hun hadde det slik i 14 år. Hun kunne ikke meditere uten å ha en bok i hånden. Dette kommenterer hun slik: «Som regel trenger våre tanker noe å støtte seg til. Iblant kan sjelen bli så fylt av Gud at den ikke har behov for noe skapt for å komme til indre samling. Men det er ikke det vanlige.» («Mitt Liv», kap. 24,10).

Gang på gang fremhever hun betydningen av meditasjon og betraktning: Følg vår Herre gjennom hans liv og særlig gjennom hans lidelser! Fest blikket på ham! Ikke bare på begynnerstadiet, men hele livet igjennom anbefaler hun sine søstre å meditere over Kristi lidelse. Hun gjorde det selv, også etterat hun hadde fått kontemplasjonens gave. For en gangs skyld skiller hun lag med Johannes av Korset. For han sier at det ikke lenger er mulig å meditere når man nærmer seg kontemplasjon og begynner å erfare Guds virke i sjelen.

Glem seg selv!

For dem som vil ha fremgang, er selvfornektelse nødvendig. «Bekvemmelighet og bønn kan ikke forenes». (Kap. 4,2) Planmessig må man gå inn for å gjøre moralske fremskritt eller øve seg i dyd. Og det betyr selvfornektelse. Spesielt retter hun oppmerksomheten mot tre ting som er vesentlig hvis man skulle bevare den indre fred: Det er frigjorthet fra alt det skapte, kjærlighet til hverandre, og sann ydmykhet som betyr frigjorthet fra

seg selv. Det siste er det viktigste og innbefatter alt det øvrige.

Fattigdom er et ypperlig middel når man vil slite i stykker de bånd som binder en til jordiske goder og verdier. Til forskjell fra vanlige karmelittklostre hadde ikke St. Josefs klosteret faste inntekter, søstrene levde av almisser og det de selv kunne produsere. Med streng klaustr hadde de sparsom kontakt med omverdenen, så gavene utenfra ble beskjedne. De manglet ofte det som regnes som nødvendig. Teresa betegner deres fattigdom som en skatt som måtte bevares. Den skulle prege deres liv, deres måte å bo på, å kle seg på, å tale på, og først og fremst deres måte å tenke på. Og den skulle gjøre dem avhengig av Gud.

Også for å lære ydmykhet kan fattigdommen være til hjelp. Grunnleggende for ydmykheten er at man ikke søker sin egen ære og ikke bryr seg om berømmelse. Her i verden ser det ut til at ære og penger går sammen. «Det ville nesten være et under om en fattig mann ble æret,» sier Teresa. (Kap. 2,6) Han blir snarere utsatt for forakt. Bare i liten utstrekning kan han følge sin egen vilje. De fattige finner det derfor lettere å føye seg etter Guds vilje enn de rike som er vant til å bestemme over seg selv og andre. Og ifølge Teresa kjennetegnes sann ydmykhet ved at vi er villige og rede til å gjøre det Gud ber oss om.

Ydmykhet og nestekjærlighet henger nøye sammen, i hvert fall når man skal øve nestekjærlighet etter Teresas oppskrift: «Du må tvinge viljen til å rette seg etter medsøstrenes ønsker, også når du

delsene til det indre marked i EF fra 1993.

Rasismen i Europa har nådd et nivå som er uholdbart, og det ble uttalt frykt for at Europarådets bestemmelser ville bli for svake til å løse de voksende sosiale problemene på kontinentet. Deltakerne på møtet ble derfor enige om å oppfordre kirken til å øve press på EF-kommisjonen om opprettelse av et eget forum som kan ivareta interessene til de utsatte gruppene.

NØP

Skremmende tall

35% av franskmennene anser det for «normalt at man i et demokrati inntar en anti-jødisk holdning og også gir uttrykk for den.» Samtidig er 96% «dypt, meget eller i noen grad sjokkert» over gravskjeldelsen på den jødiske begravelses plass i Carpentras i mai. Dette fremgår av en meningsmåling som CSA-instituttet har

foretatt for dagsavisen «Le Parisien» og radiostasjonen «France-Inter».

I forbindelse med hendelsene i Carpentras demonstrerte 100.000 mennesker i Paris i slutten av mai mot rasisme og antisemittisme, blant dem president Mitterrand. Også en delegasjon fra den katolske bispekonferanse sluttet seg til demonstrasjonen.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

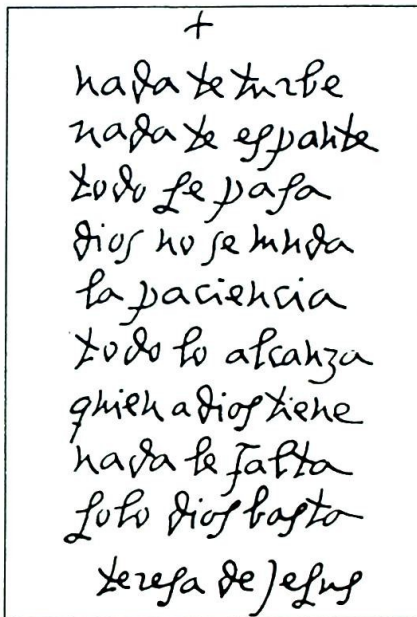
må avstå fra egne rettigheter. Glem deg selv og ta hensyn til deres beste. Når anledningen byr seg, påta deg byrder slik at en annen kan få det lettere. Og tro ikke at dette ikke vil koste deg noe. ("Den indre borgen", 5. rom, kap. 3,12)

Man må begynne å be mens man ennå står svakt når det gjelder moral og dyder. For det er gjennom bønn og meditasjon man får kraft og mot til å anstrenge seg slik at det kan bli forbedring. Men ingen må tro at det er mulig å bli kontemplativ før man har nådd et godt stykke på vei når det gjelder frigjorthet fra det skapte og nestekjærlighet og ydmykhet.

Hvilens bønn

Overgangen til mystisk bønn skjer gradvis. Hvilens bønn er begynnelsen. Teresa hadde erfaring for at det er mange som får oppleve dette stadium. Derfor forklarer hun ganske utførlig hva det innebærer i "Fullkommenhetens vei". Det første er at man må komme frem til indre samling. Så begynner Gud sitt spesielle virke. Sjelen faller helt til ro. Gud skjenker den fred. Den forstår at den er meget nær ham, og at det ikke mangler mye for at den skal bli ett med ham. Viljen trer ut av sin vanlige funksjon. Den blir ett med Guds vilje og styres av ham. Forstanden og hukommelsen kan fungere, men de er bare opptatt av Gud. Kroppen og sjelen opplever velbehag og tilfredsstillelse. Kjærligheten til Gud blir levende og brennende. En slik opplevelse overbeviser om at Gud har hørt ens bønn.

Denne tilstanden er overnaturlig,

Bønn funnet i Teresa av Avilas brevier – de lærde strides om den er skrevet av henne eller om den er avskrift av en bønn hun var glad i.

*La ingen ting forskrekke deg
ingen ting bekymr deg
alle ting forgår
Gud er alltid den samme
tålshomheten overvinner alt.
Den som har Gud, skal aldri mangle noe:
alene Gud er nok.*

Oversettelse ved Jo Gjessing

og mennesket kan ikke oppnå den ved egne krefter. Den er en gave fra Gud. Men i motsetning til foreningens bønn krever hvilens bønn visse anstrelgelser fra sjelens side.

Vi skal slippe Teresa til med en kommentar: "Hvilens bønn er en liten gnist av sann kjærlighet til Herren. Han selv tenner den, og han vil at sjelen skal skjønne hvor den kommer fra ved at den bringer gle-

de. Om gnisten fra Gud er aldri så liten, så fremkaller den kraftig knitring. Hvis ikke mennesket kveler den ved sine egne feil, er den begynnelsen til en stor ild som sender opp høye flammer. Hans Majestet vil at kjærligheten skal brenne som et flammende bål i de sjeler som har nådd fullkommenhet. ("Mitt Liv", kap. 15,4)

I siste tredjedelen av "Fullkommenhetens vei" kommenteres Fader Vår. Teresa knytter sin undervisning til den bønn vår Herre selv lærte oss, og sier at den inneholder alt som vi behøver å be om. Hun forklarer hver bønn for seg, og i forbindelse med de enkelte bønner tar hun også opp mer generelt stoff. Hvilens bønn behandler hun i tilknytning til "Helliget vorde ditt navn".

Vi skal gi en smakebit på hennes gjennomgåelse av bønnene med sine elever og velger tredje bønn: "Skje din vilje, som i himmelen så og på jorden." Når vi ber denne bønn, da overgir vi vår vilje til Gud og ber om at hans vilje skal skje i oss og med oss. Vi overlater til Teresa å fortsette: "Dere trenger ikke å frykte for at han skal gi dere rikdommer eller fornøyelser eller andre jordiske goder. Så lunken er ikke hans kjærlighet. Han setter stor pris på den gave dere gir ham ved å be denne bønn, og belønner dere med generøsitet. Han gir dere sitt rike allerede i dette liv. Vil dere vite hva som hender når man beslutsomt og helhjertet ber om at Guds vilje må skje? Spør hans Sønn, som gjorde det i oljehagen. Guds vilje ble fullbyrdet i de prøvelser, lidelser, krenkelser og forfølgelser han

Hilser europeisk bispesynode
velkommen

Europas 120 ortodokse og protestantiske kirkesamfunn takker paven for at han vil innkalle til et bispesynode for Europa i 1991, og gir uttrykk for sin interesse for, på en eller annen måte, å delta i arrangementet. På et komite-møte nylig innen Den europeiske kirkekonferansen (KEK) - som representerer 270 millioner troende - uttalte generalsekretær Jean Fischer at

det er «hjertelig overensstemmelse» med de katolske biskoper om nødvendigheten av en felles dialog mellom de kristne og om en virkningsfull solidaritet i kjølvannt av omveltningene i Europa. Det var under sitt korte, men høyst historiske besøk i Tsjekkoslovakia i april i år paven kom med sine planer om en europeisk bispesynode neste år.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Albania blir med

På KSSEs menneskerettighetskonferanse i København nylig meddelte Albanias observatør, Petri Bushati, at landet snarest vil slutte seg til Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa. Albania er den eneste europeiske stat som hittil ikke har vært representert i denne sammenheng.

RM

12

ble utsatt for, inntil hans liv tilslutt endte på et kors. Når dere ser hva Gud gav ham som han elsket høyere enn alt annet, da forstår dere hva Guds vilje er, mine døtre." (Kap. 32, 6-7)

"Den indre borgen"

I "Boken om mitt liv" blir bønnens vei delt opp i fire stadier. Teresa er selv klar over at dette kan virke skjematisk, og at det kan misforstås. Meningen er ikke å skille disse stadier helt fra hverandre. Det går an å falle tilbake. Men en slik inndeling kan være en hjelp for tanken. De to første trinn er nybegynnerens bønn og hvilens bønn. Det tredje kaller hun sjelsevnenes søvn. Det er et overgangsstadium. Her føler mennesket at det blir drevet videre fremover av kjærlighet til Gud. Sjelen tilhører ikke lenger seg selv. Gud kan gjøre med den hva han vil. Alle sjelsevnene slumrer, viljen, forstanden og hukommelsen. Bare fantasien kan være aktiv og lage forstyrrelser.

Det fjerde stadium kalles foreningens bønn. Sjelen er blitt forenet med Gud i kjærlighet, og han deler sine himmelske skatter med den. Det forekommer visjoner, henrykkelser og ekstaser. Men det er sekundært. Kjærlighetsforeningen er det eneste som betyr noe. Teresa advarer mot å legge vekten på sekundære og usikre fenomener. Visjoner kan også komme fra djvelen, og ekstaser kommer ikke alltid fra Gud. I sitt eget tilfelle var hun lenge i sterk tvil og ble advart av sine skriftefedre. Etterhvert lærte hun å kjenne igjen de ekte nådebevis. Ved siden av den fred som ble

etterlatt i sjelen, er det sikreste tegn på ekthet at man vokser i dyd. Gjennom slike nådefulle opplevelser får man se sin egen uverdighet og syndighet langt klarere, likeså Guds kjærlighet og godhet. Derved vokser man i ydmykhet og nestekjærlighet. Ikke minst blir man mildere i sin dom over andre. Teresa sier om dem hun har kjent som har mottatt slike nådebevis: "Selv om de kan ha andre feil og svakheter, har jeg aldri sett at noen av dem ikke har kunnet tilgi." (Kap. 36,13)

"Den indre borgen" er bygget opp over et bilde av en borg, som svarer til menneskets sjel. Borgen er av gull og krystall, likesom menneskets sjel er storslått og vakker fordi den er skapt av Gud i hans bilde. Her er sjelens vandring mot Gud skildret i syv stadier, som en vandring gjennom borgens syv rom. I det innerste rommet bor Gud, den store konge, borgens hersker.

Porten som leder inn i borgen, er bønningen og betraktningen. De tre første rommene er for nybegynnere, som må anstrenge seg for å unngå grov synd og for å avpasse sin vilje etter Guds vilje. Deres bønneform er aktiv meditasjon som etterhvert utdypes og forenkles. I det tredje rommet har de lært seg å leve moralsk høyverdig på det ytre plan, men de er bundet av egenkjærlighet og hovmod.

De som kommer inn i det fjerde rommet, har ved hjelp av sin vilje forsaket det skapte. Her får de kontakt med det overnaturlige gjennom indre samling og hvilens bønn. I det femte rommet begynner sjelen å få erfare foreningens bønn, men som

forbigående opplevelser. I det sjette rommet gjennomgår den smertefulle renselsesprosesser på det indre og ytre plan. Lengselen etter Gud er heftig, og til slutt kommer han den i møte og lar den få motta den åndelige trolovelses nåde.

Fullstendig rensed trer sjelen inn i det syvende rommet hvor Gud bor. Her får den motta det høyeste nådebevis, det åndelige ekteskapet. Dette fullbyrdes i sjelens aller innerste dyp, og Gud forener seg med sin skapning på en slik måte at de to ikke mer kan skilles fra hverandre.

Bønnens vei har sitt mål og sin avslutning i denne forening mellom Gud og sjelen. Teresa oppfordrer oss alle til å stile mot dette målet. ●

Noe merkelig her i Norge!

Fornyelse av det liturgiske liv – og arbeid for menneskerettigheter – har stått sterkt i Torgeir Havgars 40-årige virke som prest. Nylig ble han intervjuet i P1's søndagsprogram «På kirkebakken», som blant annet minnet ham om at det rike liturgiske liv i hans kirke i Oslo, Gamle Aker, er blitt beskyldt for å være bortimot katolsk: litt av et skjellsord i enkelte kretser!

Havgar svarte med først å minne om betydningen av ordet katolsk: allmenn, allverdens-omfattende. Og siterte fra trosbekjennelsen i lutherske kirker både i Latin-Amerika og USA: «I believe in one holy, Catholic church».

«Når de der bekjenner troen på en hellig katolsk kirke, tenker de ikke på Rom,» sier Havgar, «men på den ver-

densomfattende kristne kirke. Og i vår økumeniske tidsalder, en tid da Romerkirken i den grad har endret seg – og som vi mener på en positiv måte – og er i en situasjon hvor man lever i spenning, da må ikke vi bruke ordet katolsk i nedsettende betydning! Dette er noe merkelig her i Norge!»

Georg M. How: Musikk til liturgisk bruk

13

I skrivende stund er vi fremdeles i påsketiden, og bak oss ligger mye engasjert øving, først med tanke på julegudstjenestene, så fastetiden og dernest påskeliturgien. Det dreier seg altså om den musikalske delen av vår messefeiring, og tankene i denne sammenheng inngir ikke optimisme.

Over 30 års medlemskap i kirkekor gir nødvendigvis et visst inntrykk av virksomheten i de forskjellige menigheter. Selv om variasjoner forekommer, synes det likevel som om det fremførte ofte ligger langt fra det innhold og den tradisjon Kirken har stått for gjennom tidene.

Da morsmålet i sin tid ble tillatt brukt i feiringen av messen, følte undertegnede dette som et gode. Dette fordi ordene, enten de ble talt eller sunget, ga resonans i sinn og hjerte. Andre følte det nok annerledes, men utviklingen lot seg ikke stoppe. Et resultat av dette var en rekke forslag til musikk beregnet til liturgisk bruk og av vekslende kvalitet. Langt de fleste forslag brøt helt med gregoriansk tradisjon. Årsaken har vel vært respekt for den overleverte kombinasjon av latinsk tekst og gregoriansk melodiføring, og den erfaring at gregorianske melodier ikke kan tillempe alle språk. Spesielt kan nevnes fransk med trykk på slutten av ord/setninger. Enkelte mente at alternativet er å beholde de gregorianske innslagene som de er.

Imidlertid, årene er gått, og det spørs om vi ikke må revurdere dette. Det har vokst opp en ny generasjon for hvem latin ikke kan bety noe som helst. Iallfall er de ute av

stand til å oversette den latinske teksten til norsk, slik at innhold og mening blir helt borte. Ved høytlesning av tekstene legges trykket på galt sted. Kort sagt, det hele blir meningsløst!

Kombinasjonen skandinavisk språk og gregoriansk musikk er derimot mer logisk. Dette fordi stavelser, ordlengde og trykk lett lar seg tilpasse gregoriansk tonefølge. Minnes bør man også at det er en klar forbindelse mellom gregoriansk musikk og våre folketoner. Gregorianikken står oss nær!

Det er ytterst viktig at høymessen også i kommende tider kan fremstå på en forsvarlig og verdig måte i pakt med kirkens århundrer gamle musikalske tradisjoner. Lettvinte musikalske løsninger bør ikke ha sin plass i kirkens høymesser. Som et eksempel på et bidrag til å ivareta nevnte tradisjon, vises til "Lov Herren" nr. 19 der domorganist Rolf Østbye nettopp har tilpasset norsk språk og gregoriansk tradisjon på en smakfull og vellykket måte. Messen er lett sangbar og faller helt naturlig inn i sammenheng. Rolf Østbye har utarbeidet flere bidrag, bl.a. de vanlige messesatserne, en rekke gradualesanger o.a. Dette benyttes jevnlig av undertegnede og andre, og da til uttalt glede fra de tilstedeværende: "...endelig får man oppleve en riktig katolsk høymesse igjen...".

Med andre ord synes dette å være en fruktbar løsning hva angår musikk til liturgisk bruk, og man får da en tradisjonell høymesse der morsmålet brukes fra begynnelse til slutt. Det er ikke med dette meningen å henvise andre forslag enn de

nevnte til en tilstedeværelse i en skuff. Mange gode, interessante og spennede forslag har sett dagens lys, og vi bruker også disse med stor glede. Likevel er det slik at vi synes å bevege oss bort fra en århundrer gammel tradisjon, noe som vil være et stort og - med tiden - kanskje uerstattelig tap.

Det ville være av stor interesse om bladet St. Olav ville gi spalteplass til synspunkter på dette med musikk til liturgisk bruk, også fordi det ville være interessant å få vite mer om hva som "rører" seg rundt i de forskjellige menigheter, noe som kanskje kunne være til gjensidig inspirasjon. F.eks. har Mariakirken på Stabekk stablet et godt kor på bona, både hva angår kvalitet og kvantitet. Koret har gjennomgått et kurs i notelære og musikkhistorie med vekt på gregoriansk tradisjon. Toppkvalifisert leder og organist er Wolfgang Plagge.

Mest inspirerende og lærerikt ville det nok vært å møtes, og fordi dette er et så viktig spørsmål, kunne man kanskje håpe at biskopen og de øvrige geistlige ville ta et initiativ i denne for kirken så viktige sak. At noe bør skje, og det snart, er hevet over tvil.

Den største miljøfaren

Den materialistiske holdningen er den største miljøfaren, mener Rune Bratseth, ikke ukjent idrettsstjerne, også kalt fotballnorges stolthet. «Egoismen er altfor utbredt, alt for mange gir blaffen i hva som skjer rundt dem. Forbruket må ned på et lavere nivå. Vi må sette ned tempoet på den økonomiske veksten.»

Bratseth mener at miljøorganisasjonene ikke må overdyngne folk med forestillinger om de siste tider. Miljøarbeidet må gå på det personlige plan og fokusere på løsninger. Spesielt mener han det er presserende å få gjort noe med bl.a. klimaendringene, biltettheten og søppelbergene.

«Det er jo litt rart at jeg skal bli hørt

når jeg snakker om miljøvern bare fordi jeg er berømt, mens andre som har mere greie på det, ikke får samme oppmerksomhet. Men nå er det nå en gang sånn, og jeg ønsker å yte min del i kampen for et bedre miljø og en mer rettferdig fordeling av verdens goder.» sier vår fotballstjerne.

Fra Folkevett

14

Randi Krohn: Min barndoms kirke

Kvinnherrads kirke står på et høyt sted. I ly av Melderskinns mektige 1500 m høye granittmasser med evig snø på toppen, står den enkle, hvitkalkede steinkirken oppe på bakkekammen midt i den eventyrlig vakre Rosendal i Hardanger. Og rundt omkring ligger de små velstelte gårdene med sine frukthager og roser - overalt blomstrer roser som sprer sin duft over bygda.

Min barndoms kirke har intet himmelstrebende tårn, det ville i så fall de kraftige vinterstormene der mellom fjellene for lengst ha revet ned. Men kirken som ble reist på 1250-tallet, er med sine enkle, rene linjer en høysang til Guds ære.

Da jeg som barn satt i Rosendal kirke og hørte min far preke, hadde jeg alltid følelse av at han stod høyt der oppe på prekestolen og snakket med Gud, for kirkens tak forestilte hele stjernehimmelen med sol og måne. Det var vanskelig for et barn å løsrive seg fra denne himmelen, den gjorde et dypt inntrykk på meg. Det samme gjorde Thorvaldsens store Kristusskikkelse oppe på alteret, slik den stod med armene utstrakt mot meg, ble den symbolet på alt som var godt og kjærlig. Det var nesten som jeg hørte ham si: - Kom til meg, jeg skal beskytte deg mot alt vondt! Det ga en slik god trygghet.

Aldri har jeg hørt slik vakker klokkeklang som fra min barndoms kirke, den lød som en melodi mellom fjellene. Den eldste kirkeklokken, som var fra det 13. århundre, bar før den ble omstøpt i 1827 innskriften: "Denne klokke kalles Katarina.

Hil deg Maria. Hil deg fromme moder. Bed for oss jomfru Maria". Gjennom sekler hadde den kalt slekt etter slekt til kirken. Og klokkeklangen blandet seg med suset fra Hattebergfossen, med solglitrende bølgeskulp, med fuglenes sang og med duften fra rosene.

Kvinnherrad kirke var i tidligste tider oppbygd etter vanlig katolsk mønster, og kirken hadde et sterkt tak på sin menighet både moralsk og religiøst. Det er grunn til å tro at Kvinnherrad kirke opprinnelig har vært en samlingskirke for en stor del av Sunnhordland, siden den er bygd så stor. Nå kjenner vi navnet på bare tre prester i Kvinnherrad kirke eller Skålakirken som den ble kalt. I 1306 var Steingrim prest, i 1341 var Sigurd i embedet, og i 1412 nevnes Tore Tolfsson som prest i Skålakirken før reformasjonen.

Fra skriftlige kilder om kirken heter det: at den katolske kirke hadde en åndelig kraft og hadde makt over folket med sine mange skikker og strenge krav. Folk var lite forberedt på reformasjonen, på alt det nye som kom med den. De syntes mye ble tatt fra dem, og lite fikk de igjen. Det ble slutt med kirkelige fester som hadde samlet folk. Men størst forargelse vakte nok forandringen i de hellige handlinger. Dåpshandlingen ble forenklet, det samme ble nattverden. Nok et katolsk sakrament falt bort: den siste olje.

Kirkesøkningen gikk tilbake. Det gikk et sagn i Rosendal om en liten katolsk menighet som etter protestantismens innførelse, holdt katolsk messe i en hule i den ruvende Malmangermuten i nærheten av Malmanger prestegård. Jeg har selv vært med flere ganger for å saumfare fjellet på leting etter denne

Religion: den siste utvei? eller det selvfølgeligste av verden!

«Jeg synes det er noe typisk for det rike og såkalt utviklede Vesten at religion blir sett på som et slags krisesyndrom, noe som tar plassen når andre og mer håndgripelige størrelser begynner å vakle», sa Hallvor Nordhaug i en P2-andakt nylig. Han hevdet at ifølge denne oppfatningen «oppstår religion ved at alt det som vi vanligvis regner med, og satser på, faller bort, og

da vender vi oss mot den siste utvei: Gud.

I Bibelen, derimot, ansees det å tro på Gud som noe naturlig, ja, som det selvfølgeligste av verden, uansett alder og helse-tilstand og uavhengig av kulturens mange vekslende stemninger. I Salmenes bok heter det f.eks.: «Dåren sier i sitt hjerte: det finnes ingen Gud» (Salme 14). Det lite smigrende ordet «dåre» betyr jo ikke at vedkommende er dum, eller mangler noe, men at han eller hun ikke kommer til

rette med virkeligheten, for til virkeligheten hører Gud, selv om han er umulig å gripe eller begripe. Det holder å løfte blikket og se på det fantastiske skaperverket vi er en del av.

Ifølge Bibelen er ikke religionen noe som kommer i stedet for noe, snarere er det slik at gudstroen tas for gitt. Det motsatte: å leve som om Gud ikke var til, det er – og vil alltid være – dårskap, også fram mot år to tusen.»

hulen, men Malmangernuten gjemmer på sin hemmelighet.

Konfirmasjonen som ble kunn- gjort fra prekestolen i 1736, ble et stort framsteg når det gjalt kristendoms-kunnskap i folket. Et interes- sant drag i folkelivet var de gamle gravferdsskikker. Det var i gammel tid maktpåliggende å bli gravlagt så nær den vigslete helligdommen som råd var. Mange ga penger, for å bli gravlagt under kirkegolvet - i koret eller skipet. Skikken hadde sine store ulemper, golvet måtte brytes opp hver gang det ble gis- sent. Den berømte "Skottefruen", Anna Rustung, var etter sagnet gravlagt i nordøstre hjørne av ski- pet i Kvinnherrad kirke. Opprinne- lig hadde denne skikken hatt et reli- giøst motiv som går tilbake til kata- kombetiden, da gravplass og Guds- tjenesterom var et og samme. Både de levende og de døde hørte Kristi menighet til. Det skulle skape enhet mellom dette liv og neste. Grav- skikken var et ytre uttrykk for livets oppstandelse.

Første gang vi finner Kvinnherrad kirke nevnt i noe skrift, er i året 1306. I den katolske tiden måtte kirken svare skatt til pavestolen i Rom. I gammel arkivert skatteliste i Vatikanet kan vi finne kirken nevnt, den kalles Skålakirken.

Min barndoms kirke står på et høyt sted langt borte bak blåner i det underdeilige Hardanger. Men jeg bærer også bildet av den dypt i mitt hjerte. Den har velsignet meg i dåpen. Jeg vet den alltid vil ta imot meg med åpne armer.

Bispekonferansen: Nok å ta fatt på!

15

Fjorårets pavebesøk og høstens bispe- synode om presteutdannelsen i dagens verden var blant postene på dagsordenen under Den Nordiske Bispekonferansen (NBK) møte i Tromsø i midten av mai der også den pavelige nuntius i Norden, erkebiskop Lemaître, deltok. Andre emner var - ifølge pressemeldingen fra møtet - forskjellige pastorale spørsmål i forbindelse med end- ringene i Europa, utviklingen innen teologien, bekymring for den ka- tolske diaspora i Estland og Latvia, sjelesorg i fengslene og samarbeid om katolsk voksenopplæring. Bis- kopene oppfordrer de lokale Cari- tas-organisasjoner til å styrke arbei- det for flyktninger og asylsøkere i Europa, ikke minst på bakgrunn av den tiltagende rasismen i vår ver- densdel.

Det er i år 20 år siden Nordisk Katolsk Utviklingshjelp gjennom- førte sin første fasteaksjon, et tiltak som etterhvert har "vunnet stor tillit

både på kirkelig og statlig hold". De to siste års aksjon ga tilsammen 1.8 millioner DKR. Neste års aksjon skal gå til alfabetiser- ingsprosjekter, i 1992 til hjelp til økt inntjeningssevne i utviklings- land.

Med glede noterer St. Olav at NBK i to år fremover stiller økono- miske midler til disposisjon for samarbeid mellom redaktørene i de nordiske "kirkeblader" - en anmod- ning om støtte ble fremmet under et både hjertelig og åpenhertig møte mellom biskoper og redaktører tid- ligere i år.

Biskop Paul Verschuren av Hel- sinki er gjenvalgt til formann i NBK frem til 1994, viseformann er biskop Hubertus Brandenburg av Stockholm, mens Oslos biskop Gerhard Schwenzer er sekretær.

Emne for konferansens høstmøte blir: islam i Europa og kirken i Europa 1992.

Vår Frue kirke og bispegården i Tromsø.

Vil ha kvinnelige prester

I en storstilet annonse i *New York Times* krever 4.500 fremstående amerikanske katolikker at Vatikanet nå må rydde vei for ordinasjon av kvinner til presteembedet, og at prester kan få gifte seg. Oppropet støttes av hjelpebiskop Emerson Moore i New York. Også på det afrikanske kontinent står nå fremtredende katolikker frem og ber Vatikanet endre kirkeloven.

Det er ikke noen tvil om at det i «den katolske verden» er et økende trykk mot Vatikanets heller steile holdning til disse spørsmålene. Også i forholdet til andre kirkesamfunn representerer spørsmålet om kvinnelig ordinasjon en stor utfordring. Som dr. Laurenti Magesa ved Det katolske instituttet i Kenya sier det: «Hverken Gud eller teologien er imot kvinnelige prester!» NØP

Bibelens fortellinger eller Falcon Crest og Dallas?

«Alle hjemme var 'lesere', de leste og leste,» forteller forfatteren Torgny Lindgren til *Vårt Land*. «De hadde en veldig tilgang, lot alle Bibelens metaforer gjennomsyre tanker, språk og levemåte. Jeg vokste opp med fortellingene om Esau og om Josef, jeg trodde de tilhorte min egen slekt.

16 Cecilia Wahl: MEDJUGORJE – STERKT MØTE MED

I Tone Ringens program «Marias gjenkomst» blir Maria presentert gjennom legender og middelaldersalmer slik som den gamle folketroen oppfattet henne, som menneskenes trøst og støtte.

Hvilken posisjon hun i dag har blant oss nordiske katolikker, er jeg ikke helt sikker på. Men jeg har opplevd et sted der hun var levende og nær: Medjugorje.

Jeg hadde lest en del om det som foregikk i Medjugorje, denne landsbyen i Jugoslavia som man ikke finner på noe kart, der jomfru Maria begynte å vise seg for en gruppe unge i 1981. Dette, pluss samtaler med en venn som hadde

vært der, vekket en sterk trang til å dra dit ned og se med egne øyne. Siden en reise på egen hånd kan by på visse vanskeligheter, meldte jeg meg på en pilegrimstur organisert fra Italia.

Bussturen startet klokken fem om

morgenen og vår åndelige veileder, fader Remo, anga straks tonen ved å minne oss om at dette ikke var noen vanlig turistreise, men visselig en pilegrimsferd. At vi ikke reiser alene, men hadde med oss alle de mennesker som hadde overlatt seg til vår forbønn. Det ga en god følelse. Jeg tenkte med takknemlighet på dem som hadde vist meg denne tillit. Dermed startet vi med dagens første rosenkrans.

Turen som varte i halvannet døgn, er en sak for seg. Hele ferden bar preg av en reise mot det uvanlige. Deltagerne varierte sterkt både i alder, stand og tro. Enkelte var med for første gang, andre hadde besøkt Medjugorje opptil 9 ganger tidligere.

Det hevdes at jomfru Maria har vist seg praktisk talt hver dag for en gruppe unge, både enkeltvis og når de er sammen, siden 24. juni 1981. Hun har også vist seg sporadisk for andre personer, bl.a. for sognepresten som opprinnelig hadde vært både skeptisk og innbitt motstander av ryktene om åpenbaringen.

Visjonærene samtaler med henne og mottar budskap rettet både til den lokale befolkning og til verden generelt, og de unge formidler disse videre. Til tross for at budskapene i de årene åpenbaringene har foregått er blitt mange, kan man likevel sammenfatte dem i fem grunnleggende elementer: først og fremst fred. Fred mennesker imellom og fred mellom mennesket og Gud. Videre tro, omvendelse, bønn og faste. Disse siste fire oppfordringer er alle ment som støttepilarer for oppnåelsen av fred. Uten troen er

Stedet hvor de unge visjonære i Medjugorje sier at jomfru Maria taler til dem.

Jeg hørte lest fra Jobs bok, der kan hvem som helst kjenne seg igjen. Jeg hørte om Jeremias skjebne, og om Josef som ble kastet i brønnen og fra den dypeste fornedrelse steg opp til den største herlighet. De som vokser opp med Falcon Crest og Dallas, har et fattig, blekt og tomt liv i forhold.»

«Bruk hodet – snakk norsk!»
«Good afternoon, ladies and gentlemen. Som en mann med stor international experience er jeg kommet for å fortelle dere om norsk språk. Jeg har vært mange år i business, som entertainer, stand up comedian og disc-jockey, det siste kun som freelance.»

Det var Harald Heide-Steen som på denne måten startet Norsk språkråds kampanje «Bruk hodet – snakk norsk!» Med et budsjett på nærmere en halv million – og med full støtte av Kulturdepartementet og Statens Informasjonstjeneste har Språkrådet startet en kampanje for vern av morsmålet. Fra Nationen

TROEN

17

ikke fred oppnåelig, for det er kun gjennom troen at mennesket kan være lydhør for Guds ord som kilde til et nytt liv. Hensikten med omvendelsen er også fred. Omvendelse i betydningen av forandring av livsførsel, forbedre seg etter det kristne budskap. En slik fornyelse av sjelen er nødvendig, idet en "forurenset" sjel skaper konflikter og gir dårlig grobunn for oppnåelse av fred. I denne forbindelse oppfordrer Maria til hyppig skrifte.

Hun oppfordrer til bønn. Om å be uavlatelig. Bønn som styrkende element for et ordnet forhold til Vårherre og mennesker.

Hun oppfordrer til faste, dette begrep som nesten er utslettet fra moderne katolisisme. "Budbringerne" selv praktiserer fasten såpass strengt at de lever på vann og brød to dager i uken. I fasten inngår også kutt på alle verdslige fornøyer, røyk og TV inkludert. Det blir oppfordret til faste som redskap i troens tjeneste, som bevis på selvkontroll, som middel til personlig frihet og evne til å hengi seg til Vårherre og sin neste slik som et alvorlig oppfattet trosforhold krever det.

De unge som er involvert i fenomenet, er utsatt for en voldsom belastning. Ikke nok med at de fra offisielt hold blir møtt med skepsis og vantro. De har vært til gjentatte inngående undersøkelser av leger og psykiatere. Daglig møter de folk som vil treffe dem, snakke med dem. De må svare på de forskjellige spørsmål. Ansiktene deres er sympatiske. De bærer preg av et ansvar som hviler på dem.

Det hevdes at det har skjedd flere hundre mirakuløse helbredelser. At

åpenbaringene ofte er innledet av merkelige fenomener, soldans, skriften "MIR" (=fred) mot himmelen.

For en saklig, fornuftig nordboer

kan åpenbaringen i Medjugorje være noe man forholder seg - i bestemte tilfelle - undrende til. Det er nærliggende, men svært så lett vint å forklare det som psykose eller mas-

Kirken i Medjugorje.

Pietisme og miljøarbeid

«Paulus-ordet om at 'gudsfrykt med nøy-somhet er en stor vinning' har preget den norske folkesjela fra Hans Nielsen Hauge via bedehuskulturen og via Einar Gerhardsen.» sier forsker Dag Hareide til *Vårt Land*. Han hevder at ennå sitter det til en viss grad igjen: «Nøysomheten – lykken over det enkle livet – er en viktig del av en miljøbevarende holdning. Pietismen er en av grunnene til at Norge har et såpass godt utgangspunkt i miljøarbeidet.»

Vanskelig fred

Vatikanets plan for en løsning på konflikten mellom de ulike kristne gruppene i Libanon har støtt på vanskeligheter, ifølge den pavelige nuntius i Libanon, erkebiskop Pablo Puente. Likevel «håper» han at planen, som er en «ansats» til en løsning på konflikten mellom general Michel

Aoun og Samir Geageas' «Forces Libanaises», skal kunne settes ut i livet.

Både Aoun og Geageas hadde akseptert Vatikanets plan om å slutte varig våpenstillstand, innstille alle troppebevegelser, sette krigsfanger fri, innstille fiendtlig propaganda og ta de nødvendige skritt for å gjenåpne skolene. KNA

18

sepsykose.

Har man lov til å avfeie eller fornekte det helt? Er det ikke en enorm arroganse og undervurdering av ens medmennesker å redusere det til betegnelser som selvsuggesjon eller massesuggesjon?

Millioner av pilegrimer fra hele verden valfarter til dette sted. Og ikke bare katolikker: Lutheranere, ortodokse og muslimer samles her. Alt skjer i verdige former. Ingen antydning til hysteri. Man møter et alvor, en inderlighet, en så total tillit og overgivelse til Maria: en kjærlig mor, en ambassadør for sin Sønn, en rådgiver, en trøster, en støttespiller for sine "barn". Et vesen så levende og nært, så langt fra noen legende fra middelalderen.

Man føler troen som noe konkret og håndfast. Den gir seg utslag i en kristen broderskapsånd som preger lokalbefolkningen og de tilreisende. Man føler at den skinner og dens lys reflekteres på en, uansett hvor sterk man selv er i troen. Ganske ufortjent føler man seg som beskyttet i ly av en kappe.

Man er ikke den samme person etter et besøk i Medjugorje. Uansett hvor meget man prøver å se nøkternt på det, hvor meget man måtte ha følt seg som en taktløs observatør, hvor meget man måtte ha tenkt at man ikke trenger å reise til Medjugorje for å tro: Man inspireres til fornyelse. Maria gir gaver som dagens mennesker trenger og søker etter: Den sjelefred og harmoni man er blitt bestrålet med i Medjugorje, forblir i en. Den økumeniske fellesskapsånden, broskapsfølelsen, gir styrke og trygghet. Og himmelen er høy. ●

Ingen "lykkelige barn"

"Som foreldre må vi, nå kanskje mer enn noen gang, innrømme for våre barn at verden er vrien og vond," sier forfatteren Tormod Haugen. "Det finnes ikke lykkelige barn. Barn har både sorger og gleder. Og barn har angst. Angst for ikke å bli elsket, angst for å miste mor og far, i betydning av å bli holdt utenfor, å bli løyet for, å bli glemt.

Og ved at de voksne skaper illusjonen om en lykkelig barndom, undertrykker de angsten og sorgen, hos seg selv og hos sine barn. På denne måten fratrar de barna retten til å være hele, til å være seg selv. Og de skaper enda mer sorg og redsel. Barn vet at verden er vanskelig. Det kan de voksne ikke lyve bort."

Nylig vant Tormod Haugen, som

første nordmann, den internasjonale H.C. Andersen-prisen, "Barnebokens Nobel-pris", som den er blitt kalt. Som første barnebokforfatter har han vært innstilt til Nordisk Råds pris. Hans siste bok, "Skriket fra jungelen", ble prisbelønnet av Kulturdepartementet...

"Alt er blitt farligere nå," sier Tormod Haugen. "Barn og unge frykter framtiden. Vi omgis av livsfarlige trusler og undergangsvisjoner. Ikke rart at de unge, i Bellona eller Blitz, blir bastante og skriker høyt for å bli hørt." "Men må de gripe til hærverk og vold?" spør intervjuer Drude Beer. - Han lener seg framover, blir mørk i blikket. "Hvem driver hærverk og vold?" spør Tormod Haugen. "Ungdommen forsvarer seg når de blir angrepet. Hadde de funnet seg i det, hadde tragedien vært total."

Fra *Nationen*

Bispekritikk mot Mobutu

Bispekonferansen i Zaire anklaget for en tid siden president Mobutus regjering for «totalitær og skakkjort politikk». Biskopene viser til at regjeringen har «lånt» fra forskjellige øststater når det gjelder det å «tilrane seg og beholde makten». Det statlige partiet «Revolusjonær folkebeve-

gelse» har kastet størsteparten av de tradisjonelle verdier over bord og foretar seg intet for å hindre kapitalflukten fra landet. Biskopene anbefaler partiet å oppgi posisjonen som enehersker, og gi rom for fri meningsutveksling.

Herder Korrespondenz

Lærerflukt fra Hong Kong

Usikkerhet og tillitskrise i Hong Kong i forbindelse med tilbakeføringen til folkerepublikken Kina i 1997 synes å føre til en masseflukt av katolske lærere. En undersøkelse nylig viste av 30 prosent av stedets 1730 katolske lærere har planer om å dra sin vei før det britiske mandatet opphører.

CATHOLIC HERALD

Sover kirkene - mens ny-religiøsiteten blomstrer

19

I kjølvannet av pater Olav Müllers artikler om New Age (St. Olav nr. 6 og 7) kan det være nyttig å ta frem noen notater — fra et radioprogram for et års tid siden som nettopp handlet om kirkene og visse aspekter ved New Age. Kanskje er det flere enn St. Olavs redaksjon som finner den vellagrede teksten aktuell?

I søndagsprogrammet «På kirkebakken» (P1) kunne vi for en tid tilbake lytte til et spennende intervju med lederen av «Dialogsentret» i Århus, dr. teol. Johannes Aagaard. Her hjemme vil mange huske hans navn i forbindelse med rettsaker mot scientologi-bevegelsen.

«Dialogsentret» er et landsomfattende arbeidsfellesskap, opprettet i 1973, som følge av nye religioners utbredelse i Danmark. Sentret har verdens beste dokumentasjon om nye religiøse bevegelser. Foruten scientologien har bl.a. «Den forente familie» vært i Dialogsentrets søkelys, likeledes den hinduiske Hare Krishna. Disse bevegelsene blomstret allerede tidlig på 70-tallet, mens 80-tallet mer har markert seg som en guru-inspirert periode.

Et grundigere studium av enkelte av de nye religiøse retninger avslører et skremmende ansikt bak fasaden, sier Aagaard: en falsk autoritetsdyrkelse og en utrolig manipulasjon

med mennesker. — Hva mener Dialogsentrets leder om utviklingen videre?

Han er redd den vil bli ytterligere radikaliseret, og at det vil hardne til mot slutten av vårt århundre. Nylig besøkte han USA og kunne konstatere at både okkultisme og magi, — også direkte satanisme — har slått igjennom innenfor enkelte kristelig pregede, men absolutt ikke kristne deler av New Age. Aagaard viser bl.a. til et fenomen som «chaneling», det vil si at man bygger kanaler opp til guddommelige makter, slik at man selv gjør seg til et viljeløst redskap, et medium for disse makter. Man leker med krefter som man i virkeligheten ikke kan make, og som risikerer å ødelegge, å korrumpere en selv.

Men er det grunn til å tro at store menneskemengder vil slutte seg til slike ekstreme bevegelser? spør intervjueren, Marianne Jacobsen.

Medlemsmessig dreier det seg ikke om de store tall, sier Aagaard, — «noen få hundretusener her i de skandinaviske land. Men påvirkningsmessig vil jeg våge å påstå at mellom en tredjedel og halvdel av de nordiske befolkninger er påvirket av slike ting som sjelevandring og karma-lære». Han minner også om at en ting som astrologi er noe man faktisk hygger seg med, at slikt er meget utbredt, og for tiden når ganske langt inn også i kristne menigheter.

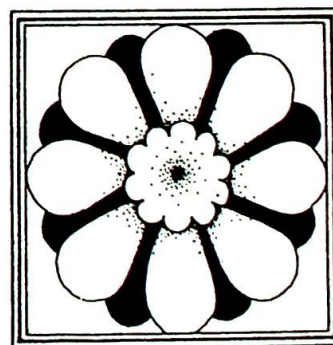
Mener Dialogsentrets leder at vi står overfor et radikalt kulturskifte her i Norden?

«Det som skjer for øyeblikket, er

ikke så meget et bevisst religionsskifte (skjønt det er også *det*), men det dreier seg først og fremst om en 'omkodning' av vår tilværelse.» Med «omkodning» mener Aagaard et skifte av de «koder», det vil si de symboler som vi forstår livet og tilværelsen ut fra: Denne omkodning fører til at vi forstår vår verden på en helt annen måte, en måte som forbereder en hinduisering og en etablering av buddhismen.

På spørsmål om hvorvidt kirkene i Norden har forholdt seg passive til det som skjer, svarer Aagaard kort og godt at kirkene i Norden sover, stort sett.

Dialogsentret ser det som sin oppgave å *informere* om det som skjer. «Vi legger vekt på at det er lettere å forebygge enn å helbrede, — en stor del av vår innsats går derfor med til å produsere artikler og holde foredrag og sende materiell ut til menigheter og skoler.»

Biskoper strides om Medjugorje
 Det er igjen strid mellom prelatene i bispedømmene rundt den jugoslaviske byen Medjugorje der en gruppe unge mennesker hevder at jomfru Maria gjennom flere år har vist seg for dem. Biskop Pavao Zanic av Mostar-Duvno, det bispedømmet Medjugorje tilhører, og erkebiskop Frane Franic av Split-Makarska har tørnet sammen ved flere anledninger siden åpenbaringene begynte i 1981.

Denne gangen skyldes uoverensstemmel-

sene et 16-siders dokument som biskop Zanic har sendt til Vatikanet - i dokumentet kaller biskopen åpenbaringene for "oppdiktede mirakler". I et åpent brev om saken sier erkebiskop Franic at han anser Medjugorje for å være "et hellig sted" og anklager biskop Zanic for "dårlige kunnskaper i den del av teologien som befatter seg med mystikken". Han bebreider ham for hans anklager mot fransiskanerne i Medjugorje som støtter åpenbaringene. Han forsvarer de unge "visjonære" mot

Zanics anklager om løgn og motsigelser i deres utsagn - slikt er "menneskelige faktorer", hevder han og minner om at både Bernadette fra Lourdes og de tre barna i Fatima i sin tid ble møtt med lignende innsigelser. Han oppfordrer biskop Zanic til å høre skriftemål blant pilegrimene i Medjugorje.

En kommisjon nedsatt av den jugoslaviske bispekonferanse har foreløpig ikke kommet frem til noen konklusjon om "saken Medjugorje".

THE TABLET

Ny patriark i Sovjet

Den russisk-ortodokse kirke valgte metropolitt Aleksei av Leningrad til den 15. patriark av Moskva og hele Russland. Aleksei, som er 61 år, har vært medlem av kirkens synode siden 1964 og formann i styret for Konferansen for europeiske kirker (KEK) siden 1987.

I en kommentar til Norsk Økumenisk Pressebyrå sier sovjet-ekspertene ved Keston College at Aleksei er en kirkeleder av den etablerte sorten med lang erfaring. Kirken hadde denne gang anledning til å velge en yngre leder uten videre historisk belastning fra den tidligere kompromisslinjen, men har trolig gjort det beste valget ved å satse på stabilitet og kontinuitet. Kilder Keston College har vært i kontakt med i Moskva, mener at man ikke kan forvente reformer eller fornyelse under den nåværende ledelse i Den russisk-ortodokse kirke, at det ennå vil ta en ti års tid for slike tanker får gjennomslag i kirkens øverste lederskikt.

Men patriark Aleksei hører langt fra til de mest stille og tilbaketrukkne i kirken. Han var den første metropolitt som i intervju gav sin støtte til Gorbatsjovs «perestrojka». I intervjuet med Moskva Nyheter i 1987, gir han også grei beskjed om hvordan kirkefolk har følt seg som «annenrangs borgere omgitt av mistenksomhet og i det offentliges søkelys.» Også under Bresnev-tiden gav Aleksei intervjuer, og dengang var han også mildt stemt i forhold til datidens maktthavere. I 1980 på reise i Australia sa Aleksei at «sovjetiske borgere aldri har blitt arrestert for sin tro eller ideologiske overbevisning». Siden har til og med talsmenn for myndighetene innrommet at så skjedd.

NØP

Sommerferien står for døren, og med Catholic Herald-tegneren John Ryans lille turistharselas, ønsker St. Olav sine lesere en god og glad sommer.

Albania letter trykket for kristne

Den albanske folkekongressen vedtok i mai i år radikale endringer i landets straffelov. Nye reformer og oppheving av lov som forbyr religiøst arbeid ble vedtatt sammen med at dødsstraff for avhoppere ble avskaffet, opplyser Norsk Økumenisk Pressebyrå.

Nytt er også etableringen av et eget justisdepartement. En ny passlov vil åpne for at albanerne kan reise på gruppereiser til utlandet eller på egenhånd dersom man skal besøke slekt eller venner i utlandet.

Visestatsminister Myftiu sier i en kommentar til Keston College at de nye religionslovene vil føre loven i samsvar med det som i dag er praksis i landet. – I vårt land er staten skilt fra religion, og spørs-

målet om trosstandpunkt er et samvittighetsspørsmål for den enkelte, sier Myftiu. Men han gjorde det også klart at myndighetene ikke vil stoppe den ateistiske propagandaen. Det er heller ikke ennå aktuelt å gjenåpne kirker og moskeer.

Myftiu sier også at den nåværende loven omkring «antistatlig agitasjon og propaganda» som også omfatter religiøse forseelser, nå blir opphevet for å unngå «faren for å forbryte seg mot lovgivningen og de demokratiske rettigheter og friheter til den enkelte innbygger i landet». Myftiu sier også at den nåværende definisjonen av loven er meget omfattende og åpner for ulike tolkninger «som kan føre til uheldige følger... til og med at personer som ikke er det, blir oppfattet og dømt som fiender».

Vil bli forbilde

Siden 1. januar i år har Den norske kirke en arbeidsgiverorganisasjon. - Vår ambisiøse målsetting er at kirken skal bli et forbilde når det gjelder personalarbeid, sier midlertidig leder for Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Frank Grimstad. - I dag har kirken et dårlig rykte som arbeidsgiver. I mange kirkelige stillinger er det altfor stor utskiftninger.

KIRKENS INFORMASJONSTJENESTE

Olsok på Stiklestad

29. juli feires Olsok, Hellig Olavs festdag, i alle våre kirker. Men det å kunne feire Olavsmessen på selve Stiklestad er en spesiell opplevelse. «Norges evige konge» feires med festmesse i vårt kapell på Stiklestad søndag 29/7 kl. 11. Prosesjonen til kapellet starter kl. 10.30. Vi håper at alle katolikker som befinner seg i Trøndelag på den tiden, vil delta. La oss møte opp mannsterke på det stedet der det skjedde, — at «Olav på det landet malte korset med sitt blod.»

Olsokkomitéen

21

St. Sunniva skole i Oslo fyller 125 år!

Her følger programmet for festlighetene i forbindelse med jubileet slik at interesserte — og det burde være mange! — allerede nå kan merke av datoene i sin kalender.

30. september 1990 kl. 14.00:

Økumenisk Gudstjeneste i Trefoldighetskirken.

1. — 7. oktober 1990:

Er det mange aktiviteter med utstillinger, dukketeater og andre oppførelser i skolens lokaler.

2. oktober 1990:

Mottagelse i Oslo Rådhus med ordføreren som vertskap (for inviterte).

2. oktober 1990 kl. 19.00:

Festaften i Oslo Konserthus med bl.a. Wolfgang Plagge, Indra Lorentzen, Ivar Eskeland, skolekoret etc.

3. oktober 1990:

Festgudstjeneste i St. Olav Kirke.

3. oktober 1990:

Åpen kveld på skolen med aktiviteter av elever o.a.

(Det kan bli noen justeringer i programmet).

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf (03) 83 42 80

Stiklestad kirke 28. juli - kl. 22.00

OLAVSVAKE

gregoriansk completorium

Kan kombineres med
SPELET OM HEILAG OLAV
samme kveld.

**OLSOK PÅ STIKLESTAD
1990**

Kulturpris til Asbjørn Aarnes

Nylig ble professor Asbjørn Aarnes - som førstemann - hedret med Anders Jahres kulturpris, den største pris som til nå er opprettet for kulturell og kunstnerisk virksomhet i Norge. "Brobygger, formidler, miljøskaper, inspirator - det er ord som straks melder seg om den utrolig allsidige gjerning Asbjørn Aarnes blir hedret for i dag. Den har satt dype spor, i mennesker og miljøer, og i bøker og tidsskrifter som kunne fylle flere hyllemeter om alt han har skrevet, oversatt, redigert og inspirert ble samlet på ett sted," sa styreformann i Anders Jahres Stiftelse, Lars Roar Langslet, bl.a. i sin hyldningstale, som ble gjengitt som kronikk i Aftenposten.

Langslet betegnet franskprofessor Aarnes' store innsats som "en relativt godt bevart hemmelighet - ett lite innslag i TV-underholdningen slår jo i dag sterkere inn i folks bevissthet om hva som fortjener oppmerksomhet, enn en livslang tjeneste i åndslivet. Vi har villet røbe hemmeligheten, så den kan bli til glede for enda flere. Dermed har vi satt et korrektiv mot vår sæmorske undervurdering av den intellektuelle kultur, som har sin viktigste forankring i universitetenes humanistiske tradisjoner, og som fremtrer utad gjennom formidlingen. . . Med kulturprisen til Aarnes har vi villet slå fast at også den intellektuelle formidlingsvirksomhet står sentralt i norsk kulturliv - som uttrykk for en åndelig skaperkraft, og som veiviser til et helhetssystem. . . Han har knyttet linjer på tvers av faggrensene og vært en motkraft mot oppspaltingen i vårt akademiske liv. Selv har han mer og mer sett sin plattform i den kristne humanisme som hans lærer og venn A.H. Winsnes har vært talsmann for."

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S.JACOBSEN-
GRUPPEN
ULLEVÅLSVEIEN 1**

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

MALERMESTER
utfører allstags maler- og tapetserarbeider
GEORG FOERSTER
Tlf.: 15 54 26/15 56 06

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3
Gavekonti:
Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

22 Liturgisk kalender

JULI

25. Jakob, apostel.
2. Kor. 4, 7-15. Mt. 20, 20-28.
26. Joakim og Anna, Jomfru Marias foreldre.
Jer. 2, 1-3.7-8.12-13. Mt. 13, 10-17.
27. Ferial. Jer. 3, 14-17. Mt. 13, 18-23.
28. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Jer. 7, 1-11. Mt. 13, 24-30.
Norske Tidebønner uke 1.
29. *17. søndag i kirkeåret.*
1. Kong. 3, 5.7-12. Rom. 8, 28-30.
Mt. 13, 44-52, Olav, konge og martyr.
30. Peter Krysolagus, biskop og kirkelærer.
Jer. 13,1-11. Mt. 13,31-35.
31. Ignatius av Loyola, prest.
Jer. 14,17-22. Mt. 13, 36-43.
8. Dominikus, prest.
Jer. 31, 1-7. Mt. 15, 21-28.
9. Ferial. Jer. 31, 31-34.
Mt. 16, 13-23.
10. Laurentius, diakon og martyr.
2. Kor. 9, 6-10. Joh. 12, 24-26.
11. Klara, jomfru. Hab. 1, 12-2.4.
Mt. 17, 14-20.
(Norske Tidebønner - uke 3).
12. *19. søndag i kirkeåret.*
1. Kong. 19, 9.11-13. Rom. 9, 1-5.
Mt. 14, 22-33.
13. Pontianus, pave og Hippolyt, prest, martyrer.
Es. 1, 2-5. 24-28. Mt. 17, 22-27.
14. Maximilian Maria Kolbe, prest og martyr.
Es. 2,8-3,4. Mt. 18, 1-5.10-14.
15. Jomfru Marias opptagelse i himmelen.
Johs. åp. 11,19.12, 1-6.10.
1. Kor. 15, 20-27. Lk. 1, 39-56.
16. Stefan av Ungarn.
Es. 12,1-12. Mt. 18, 21-19,1.
17. Ferial. Es. 16, 1-15.60.63.
Mt. 19, 3-12.
18. Marias lørdagsmesse.
Es. 18, 1-10.13. 30-32.
Mt. 19, 13-15.
(Norske Tidebønner - uke 4).
19. *20. søndag i kirkeåret.*
Jes. 56, 1.6-7.
Rom. 11, 13-15.29-32.
Mt. 15, 21-28.
20. Ferial el. Bernard, abbed og kirkelærer.
Es. 24, 15-24. Mt. 19, 16-22.
21. Ferial el. Pius X. pave.
Es. 28, 1-10. Mt. 19, 23-30.
22. Jomfru Maria, vår Dronning.
Es. 34, 1-11. Mt. 20, 1-16.
23. Ferial el. Rosa av Lima, jomfru.
Es. 36, 23-28. Mt. 22, 1-14.
24. Bartholomeus, apostel.
Johs. åp. 21, 9-14. Joh. 1, 45-51.
25. Jomfru Marias lørdagsmesse el. Ludvig, el. Josef av Calasans, prest.
Es. 43, 1-7. Mt. 23., 1-12.
(Norske Tidebønner - uke 1).
26. *21. søndag i kirkeåret.*
Jes. 22, 19-23. Rom. 11, 33-36.
Mt. 16, 13-20.
27. Ferial el. Monika.
2. Tess. 1,1-5. 11-12. Mt. 23, 13-22.
28. Augustin, biskop og kirkelærer.
2. Tess. 2, 1-3.14-17.
Mt. 23, 23-26.
29. Johannes Døperens martyrium.
Jer. 1, 17-19. Mk. 6, 17-29.
30. Ferial. 1. Kor. 1,1-9.
Mt. 24, 42-51.
31. Ferial. 1. Kor. 17-25.
Mt. 25, 1-13.

AUGUST

1. Alfons Maria av Liguori, biskop og kirkelærer.
Jer. 15, 10.16-21. Mt. 133, 44-46.
2. Ferial el. Euse-bius av Vercelli, biskop.
Jer. 18, 1-6. Mt. 13,47-53.
3. Ferial. Jer. 26, 1-9.
Mt. 13, 54-58.
4. Johannes Maria Vianney, prest.
Jer. 26, 11-16. Mt. 14,1-12.
(Norske Tidebønner - uke 2).
5. *18. søndag i kirkeåret.*
Jes. 55 1-3. Rom. 8, 35. 37-39.
Mt. 14, 13-21.
6. Herrens forklarelse.
Dan. 7, 9-10. 13-14. Mt. 17, 1-9.
7. Xystus 2, pave og lidelsesfeller el. Cajetan, prest.
Jer. 30, 1-2.12-15. 18-22.
Mt. 14, 22-26 el. 15,1-2.10-14.

ÅRETS KATEKETWEEKEND

for religionslærere og andre interesserte 25. – 26. august finner som vanlig sted på Mariaholm.

Tema denne gang er: «VÅR VOKSNE TRO».

Innleder: p. Arne Fjeld o.p.

Pris kr. 425, – .

Påmelding innen 10. august til:

Kateketisk Senter, Akersvn. 14, 0177 Oslo 1, Tlf. (02) 20 72 48

Neste nummer utgis 28. august. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195, -

Øvrige europeiske land: kr. 220, -

Andre verdensdeler: kr. 230, -

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

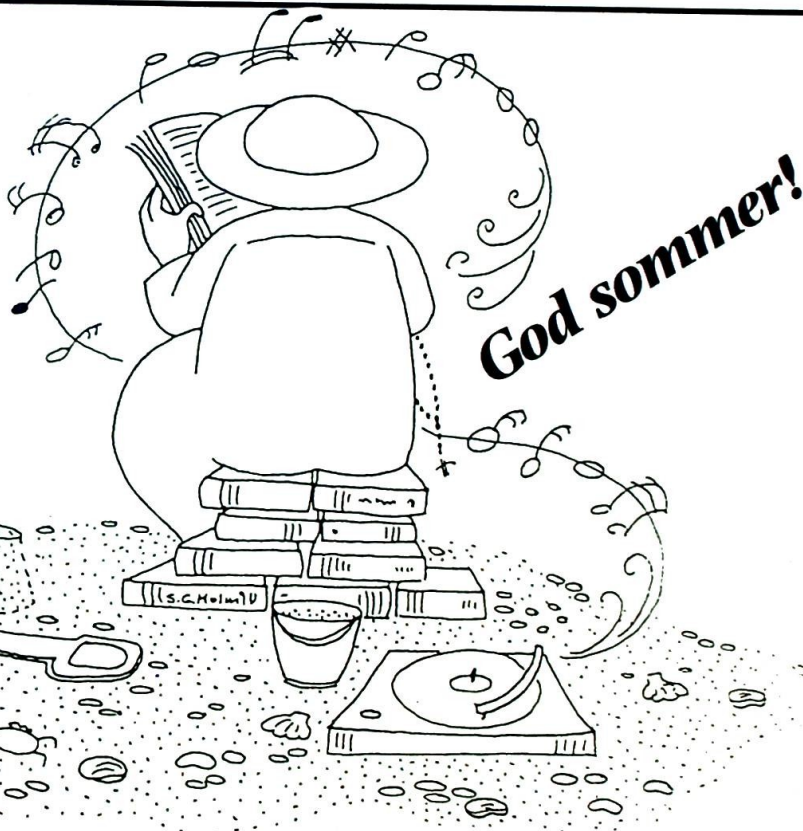
23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

**Husk det viktigste
før du drar!
BØKER OG MUSIKK**

SOMMERTID 18.06 – 20.08

Mandag – fredag: kl. 9.00 – 16.00

Torsdag: kl. 9.00 – 16.30

Lørdag: kl. 9.00 – 13.00

*Benytt anledningen til et besøk når du er i Oslo,
du finner oss også i Nordenfjeldske Kunstindustri-
museum under Olavsdagene i Trondheim.*

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Minnebok

Minnebok - stod det med hvit skrift på blå plast. Visst husket jeg den! Hjerteboka med lås på. Og under minneboka en hel stabel av små pappesker med rosa striper fra mors BH-er. Det måtte være glansbildene!

Jovisst, tre esker med glansbilder og en med appelsinpapir. Men der, ved siden av lå Amerika-dukken! Med lukkede øyne i sitt smale ansikt, skitten hvit blondebluse, sort belte med mesingmaljer - og det vakreste av alt: et brusende vidt skjørt i karmosinrød silke med sorte blomster. Amerika-dukken!

Sommerlig loftsrydding hos far er alltid spennende. Men jeg var uforberedt på gjensynet med Amerika-dukken, og de dype minner den vekket.

Jeg var tre-fire år da jeg fikk den av mors gamle tanter som var hjemme på besøk fra Amerika. En stor, stor skatt: en liten, vakker sovedukke med ekte, langt hår. Den var så vakker, nettopp med det håret. Det håret som skulle lære meg noe om rett og galt, og om hva småpiker har lov til og ikke.

Min første kjærlighet het Øystein. Da var jeg fire. En dag

fikk vi tak i en saks og stengte oss inne på badet hos Øystein for å leke frisør. Øystein klippet meg, og jeg klippet Amerika-dukken. Vi skjønnte vi var ute på ville veier, men det var for spennende å prøve. Jeg hadde følelsen av at mor sukket over min skamklipte lugg i flere år før den var utvokst. Med Amerika-dukken var det ugjenkallelig. Og nå lå den der, tynn i håret, med to ørsmå fletter, og rørte ved hjertet mitt.

Øystein møtte jeg igjen en sen høstkveld i Stavanger for noen år siden. Jeg satt på en restaurant og merket meg paret som kom opp trappen med fire unger på slep. Det er ikke vanlig å se barn på restaurant halv elleve en onsdag kveld i september. Jeg lette etter hva som var kjent ved mannens ansikt. Etter en halvtime fant jeg ut at det var Øystein. Jeg hadde sett et bilde av ham i avisen samme sommer. Gikk bort, spurte forsiktig. Jo, han kjente meg igjen: - Husker du den gangen jeg skamklipte deg? Og her i kartongen på loftet lå dukken og kalte frem minner om barndom, feiltrinn, kjærlighet, slekt og den store verden langt borte.

Hele kartongen var en minnebok. Hele loftet. Kladderboken med stilen om da far gikk på skolen. På privatskole: "Da de omsider var kommet opp i femte klasse, skulle etter en tid hele klassen hoppe over femte og heller gå i sjette klasse, fordi bestyrerinnen syntes det var kjekt at de ble ferdige et år tidligere. Da farmor fikk høre det, sa hun at Alfred var for ung fra før, så da fikk han heller flytte over til folkeskolen."

Stilen var en reportasje fra ett av mine første intervjuer, som lærte meg kulturhistorie og sammenheng.

Sammen med mine egne skolebøker lå en rosa bok, "Lek ude og inde. Pris kr. 1,60. Kristiania. Falk-Ytters forlag 1893". Fra mine besteforeldres barndom, en lekebok som begynner slik: "Ja, herligt er Norge, fagert er vort fødeland med sine smilende dale og skogvokste aaser, stolt med sine skyhøie fjelde og dybe fjorde, - og udenom det mægtige hav..."

Her står om å gå og svømme, ski og skøyter, hoppe og løpe, krigslek og ball-lek. Og i avsnittet under "Fod-bold": "De lekende tager hverandre i hænderne og danner en ring. Inde i denne er bolddriveren, som har en meget stor bold, helst en guttaperkabal-lon. Han skal søge at sparke bolden gjennom - ikke over - ringen..."

En gammel lekebok om lekens berettigelse og nødvendighet: "Det er legemets og sjelens beste krefter, som utvikles under god leg, og det ubemerket, medens hjertet er fuldt av uskyldig glede..."

Jeg blar videre i loftets minnebok, der hvert blad viser glimt av mitt eget liv og slektens liv. Ord og gjenstander fra dagliglivet, fra alt det viktige vi gjerne glemmer fra lek og arbeid, av alt som setter spor i oss. Enten det er appelsinpapirene, vaskebrettet eller Amerika-dukken, mors BH-esker eller oldemors hvite blondemamelukker som vi brukte til utkledding. Det er vel verd å ta frem minneboka og bla litt en sommerdag.

Kristins søster